

Catalunya, abans i després de la sentència

El veredict del Constitucional deixa expedita la ruta del pla d'autogovern contingut a l'Estatut

MIGUEL AZPITARTE, Professor de Dret Constitucional (Univ. de Granada)

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 15 de juliol del 2010

La decisió de la sentència que enjudicia la validesa jurídica de l'Estatut va suscitar immediatament dues posicions antagòniques. D'un costat, la que subratlla la vigència de la indissoluble unitat de la nació espanyola; d'un altre, la que atribueix a la sentència una minva del caràcter nacional de Catalunya. Tot i que resulti paradoxal, és possible que les dues afirmacions coexisteixin; encara més, que una necessiti l'altra per mantenir el seu pes en l'ingràvid món de la teologia política. Es palpin o no, hi són sense que es puguin demostrar, simplement perquè siguin objecte de fe. No obstant, ni la indissoluble unitat de la nació espanyola ni la minva de la nació catalana atenen a una qüestió pragmàtica i, potser, molt més rellevant: ¿en quines condicions queda l'autogovern de Catalunya després de la sentència?

Al final del camí, sempre val la pena recordar l'inici. I aquest ens remet a l'últim tram de la segona legislatura d'Aznar, quan havien transcorregut més de 20 anys dels primers estatuts i la dinàmica política, que havia fet de la Constitució un mite, es mostrava incapaç de liderar la racionalització jurídica dels nous contextos polítics supraestats i infraestats.

Des del primer instant, les alternatives van ser clares. N'hi havia que preferien potenciar l'autogovern de Catalunya mitjançant petites reformes amb principi i final a les Corts, que transferirien noves

competències. Altres apostaven per estripar les cartes i iniciar el camí de la independència. Entremig, amb una barreja d'ambició i realisme, es va pensar que el camí adequat era el que oferia la Constitució: donar un nou Estatut amb l'impuls inicial del Parlament, l'aprovació posterior de les Corts i la ratificació final dels ciutadans catalans. Amb aquest procediment es va elaborar un text en què les institucions elegides pel poble català comptarien amb competències precises, instruments jurídics i recursos suficients, mitjans per relacionar-se amb l'Estat i la UE, i un conjunt de drets i principis rectors.

Són aquests pressupostos centrals, assumits íntegrament en els següents estatuts de nova generació, els que el PP va posar en dubte. El recurs d'inconstitucionalitat qüestionava que el nou Estatut tingués un contingut tan ampli, similar, deien, al d'una Constitució. Doncs bé, malgrat que alguns pocs aspectes hagin estat declarats inconstitucionals, és just sostenir que el Tribunal Constitucional (TC) ha rebutjat del tot l'essència del recurs i ha validat els elements estructurals que presenta l'Estatut.

Per més que el TC s'embranchi en l'ús i el lloc del terme nació, assumeix sense embuts l'existència d'una comunitat política –el poble català– que es desenvolupa juntament i dintre d'una altra comunitat política, el poble espanyol. La sentència ratifica la coexistència pacífica d'almenys dues lleialtats polítiques, la que suscita Espanya i la que propicia Catalunya. No és gens estrany que el TC confirmi la previsió d'un cos de drets que tracen un horitzó singular per a l'acció política catalana. Mereix especial importància la qüestió dels drets lingüístics, on la declaració d'inconstitucionalitat del concepte de «llengua preferent» no altera el context actual en què el dret d'opció lingüística ha de regir l'ús de la

llengua. A més a més, el TC confirma que en l'àmbit educatiu, sense exclusió de cap de les dues llengües oficials, el català sigui preponderant al ser l'idioma vehicular. Els retrets al caràcter vinculant dels dictàmens del Consell de Garanties Estatutàries o a la competència exclusiva del Síndic no poden ocultar que l'Estatut conserva tot un potent arsenal institucional per desenvolupar les seves polítiques pròpies. La correcció constitucional de les funcions del Consell de Justícia deixa el camí franc perquè la llei orgànica del poder judicial completi el camí iniciat per l'Estatut. Pel que fa a les competències, el TC afirma que el detall amb què es recullen no fa sinó descriure la jurisprudència del mateix tribunal, i que, per tant, el mateix tribunal les podrà rectificar. És cert que a l'analitzar-les una per una, el TC dóna per bons pràcticament tots els perfils competencials. És a dir, assumeix que els redactors de l'Estatut han seguit al peu de la lletra la seva jurisprudència.

Són importants les pàgines dedicades a les relacions de la Generalitat amb l'Estat. La bilateralitat ha estat una realitat sempre present en el nostre Estat autonòmic i que fins avui a ningú li havia suscitat dubtes, ja que es movia en el marc de l'acord voluntari. El TC es limita a reblar la voluntarietat. Finalment, és curiós que les rectificacions en les qüestions de finançament potencien l'arrel federal de l'Estat autonòmic,

No hi ha cap mena de dubte que el procés d'elaboració de l'Estatut ha deixat esquinxalls. El seu debat ha estat un acte d'autocomprensió política, on Catalunya mostrava què volia ser dintre de la Constitució, i les forces polítiques estatals expressaven el lloc que esperaven de Catalunya en aquest projecte comú. Al davant queda una dada juridicopolítica innegable i plena de potencialitat: l'Estatut posseïa un pla

d'autogovern abans de la sentència, i aquesta ruta continua ferma i expedita després de la sentència.